

Op welke leeftijd gespeende kalveren naar ligboxen moeten verhuizen blijkt onderwerp van discussie. Comfortabele huisvesting bieden is zeker tot een leeftijd van zes maanden belangrijk, gescheiden van de melkkoeien, bij voorkeur zelfs tot het jongvee een jaar oud is.

Wat is het meest geschikte moment om kalveren van strohuisvesting naar een ligboxenstal over te brengen? Volgens dierenarts Jan Hulsen van Vetvice is dat een beslissing die te vaak samenvalt met het moment van spenen en gebaseerd wordt op arbeidsgemak. 'Een kalf van drie maanden verhuizen van stro naar ligboxen is voor de meeste bedrijven te vroeg. Je moet een heel goede vakman zijn om optimale omstandigheden voor die jonge dieren in de ligboxen en op de roosters te creëren. Niet alleen de afmetingen van de boxen moeten goed afgesteld zijn op de grootte van de kalveren, maar met name de zorg voor een geschikt klimaat is vaak moeilijk.'

Hulsen is van mening dat ligboxen onvoldoende comfortabel zijn voor kalveren van drie maanden. Het dier heeft een goede, droge omgeving nodig, waarbij het stro een soort nest vormt. 'De overgang van stro naar ligboxen geeft altijd een terugslag die te zien is in de ontwikkeling van een kalf', aldus Eric Pijnappels, projectleider bouw rundveehouderij bij DLV. 'Voor een meer geleidelijke overgang is de tweevloerenstal een goed alternatief.' De tweevloerenstal is een loop-vreeruimte van circa twee meter breed met daarachter een gezamenlijke ligplaats met stro. In dit geval mesten de dieren grotendeels bij het voerhek, wat een besparing aan arbeid oplevert. Een verdiept ligbed – 20 tot 30 centimeter lager dan de roostervloer – met aan de achterzijde een keerbalk houdt het stroverbruik laag. De duidelijke scheiding tussen roosters en liggedeelte zorgt ervoor dat het overgrote deel van de kalveren in een later stadium ook makkelijker de ligboxen opzoekt.

Speciale kalverroosters

Hulsen stelt dat niet alleen comfort een reden is om de dieren vier tot zes maanden in het stro te houden. Als tweede voordeel noemt hij dat het speenmoment dan ruimschoots achter de rug is, een situatie die al een flinke aanpassing vraagt. 'Door gelijktijdig te spenen en van huisvesting te veranderen ontstaan te veel stressfactoren. Het rantsoen verandert, de voerbakken en de drinkwa-

tervoorziening zitten op een andere plek en in sommige gevallen wijzigt zelfs de samenstelling van de groep.' De dierenarts plaatst hierbij wel de kanttekening dat goed ontwikkelde dieren die al vroeg veel ruwvoer opnemen, beter bestand zijn tegen een vroege omschakeling in huisvesting.

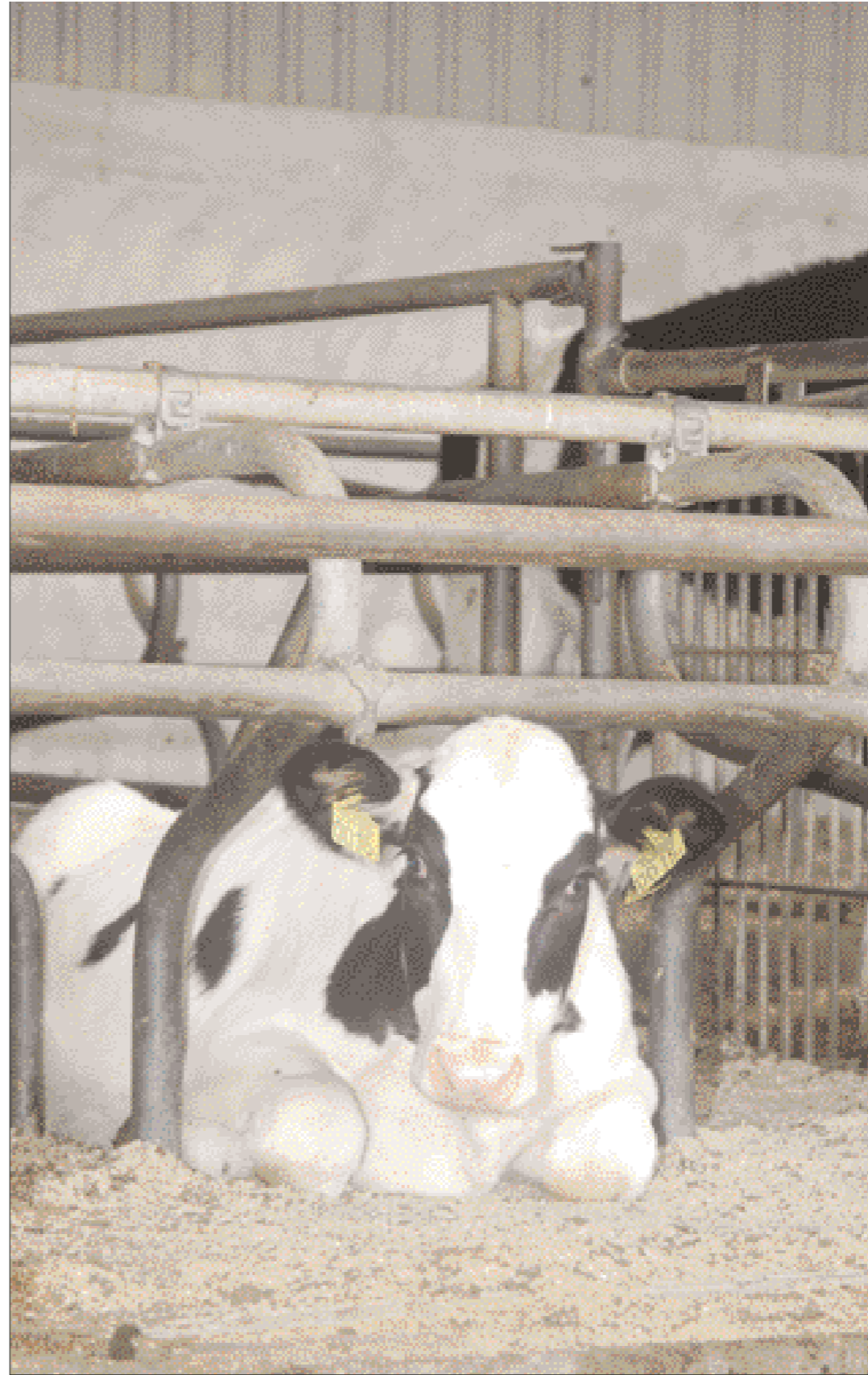
Door regelmatig de groei te meten zijn haperingen in de groeicurve eenvoudig vast te stellen. Hulsen: 'Een dip in de curve wijst op een zwakke plek in de jongveeopfok. Registratie is daarbij belangrijk. Dieren kunnen een terugval krijgen door ziekte of door veranderingen in het rantsoen, maar bijvoorbeeld ook door andere huisvesting.'

Kalveren die op een leeftijd van twee maanden al op roosters worden gehouden, vragen een ander vloertype dan volwassen dieren. De spleetbreedte mag bij kalveren tot een half jaar maximaal drie centimeter bedragen. 'Te weinig veehouders hebben speciale kalverroosters', stelt Hulsen. 'De harde betonnen roosters met hun meestal veel te brede spleten zijn traumatisch voor de klauwtjes van de kalveren.' Wanneer deze jonge kalveren geen comfortabel ligbed van stro kunnen krijgen is volgens Pijnappels een koematras een goed alternatief. 'Het is een investering die niet alle veehouders willen doen, maar deze diergroep moet niet direct op beton liggen. En als je wilt dat ze in de boxen gaan liggen en niet op de roosters, dan moet het aantrekkelijk gemaakt worden. Een rubbermat van één centimeter dik is dan onvoldoende.'

Koematras in kalverbox

Toch is juist die mat van één centimeter een veelgemaakte keuze, vertelt Wouter Grimmus van DSD stalinrichting. Veehouders lijken ervan overtuigd dat een matras met vulling en toplaag voor comfort ideaal is, maar vanwege de kosten zijn er weinig bedrijven die uiteindelijk voor dit ligbed kiezen. 'Kiest een veehouder niet voor een dergelijke boxbedekking, dan dient het ligcomfort in de boxen beslist van hoger niveau te zijn dan op de roosters. Dit voorkomt damslapers als gevolg van de huisvestingsvorm.'

In de praktijk blijkt niet alleen het ligbed, maar ook een te krappe boxafmeting aanleiding te zijn voor damslapers. Pijnappels stelt dat de breedte van de boxen meestal geen probleem is, maar juist de hoogte van de schoftboom. Voor een kalf van twee maanden staat een minimum hoogte van 75 centimeter voor de-

ze buis voorgeschreven. Op een leeftijd van zes maanden moet de schoftboom nog tien centimeter hoger. 'De ligboxen zijn vaak een ondergeschoven kindje in de jongveehuisvesting. Zowel in lengte, breedte als in hoogte zijn de boxen regelmatig te klein. Bij renovatie worden de stallen ruimer opgezet en krijgen de boxafmetingen ook meer aandacht', aldus Grimmus. 'Om goede bedrijfsresultaten te halen dienen veehouders de omstandigheden voor het jongvee te optimaliseren. Dit geldt in het bijzonder voor het jongvee van twee tot tien maanden, want wat je mist in groei tijdens de opfok krijg je later niet meer terug.'

Aparte mestschuif voor jongvee

Wanneer de kalveren de leeftijd van een half jaar bereiken kent de huisvesting veel overeenkomsten met de ligboxenstal van de melkkoeien. Uit praktische overwegingen worden deze diergroepen vaak in dezelfde ruimte gehouden. Pijnappels: 'Vooral met het oog op para-tbc-besmetting is het beter om het jongvee tot een jaar apart van de oudere dieren te houden. Als dat niet mogelijk is, dan kan het risico op onderlinge besmetting verlaagd worden door in ieder geval voor een ruimtelijke scheiding te zorgen. En een aparte mestschuif voor het jongvee en de oudere dieren is noodzakelijk om besmetting van bijvoorbeeld Mortellaro te voorkomen.'

Bedrijven waar verschillende leeftijdsgroepen zijn samengebracht in één stal, lopen niet alleen meer kans op besmetting van het jongvee via mest, maar ook door luchtstroming, vertelt Hulsen. 'Bij de indeling van de stal moet de stroming van vuile lucht van ouder naar jonger vee voorkomen worden.'

Voor de leeftijdscategorie vanaf een jaar stelt Hulsen juist dat huisvesting bij de melkkoeien een positieve invloed heeft. 'De veehouder brengt meer tijd door bij het melkvee. Hij ziet het jongvee vaker, waardoor onder andere de tocht-signalering bij de pinken verbetert.' Volgens hem hebben de dieren vanaf dat ze vastgesteld drachtig zijn een goede weerstand en moet die periode benut worden. 'De dieren hoeven dan echt niks anders te doen dan groeien. Ze kunnen wennen aan het voerhek, de drinkbak, de ligboxen van het melkvee, het mengen van groepen en de klaphekjes die gebruikt worden bij gedwongen koe-verkeer.'

Christel van Raay

Dierenarts Jan Hulsen: 'Een dip in de groei curve wijst op een zwakke plek in de opfok'

Comfort en klimaat